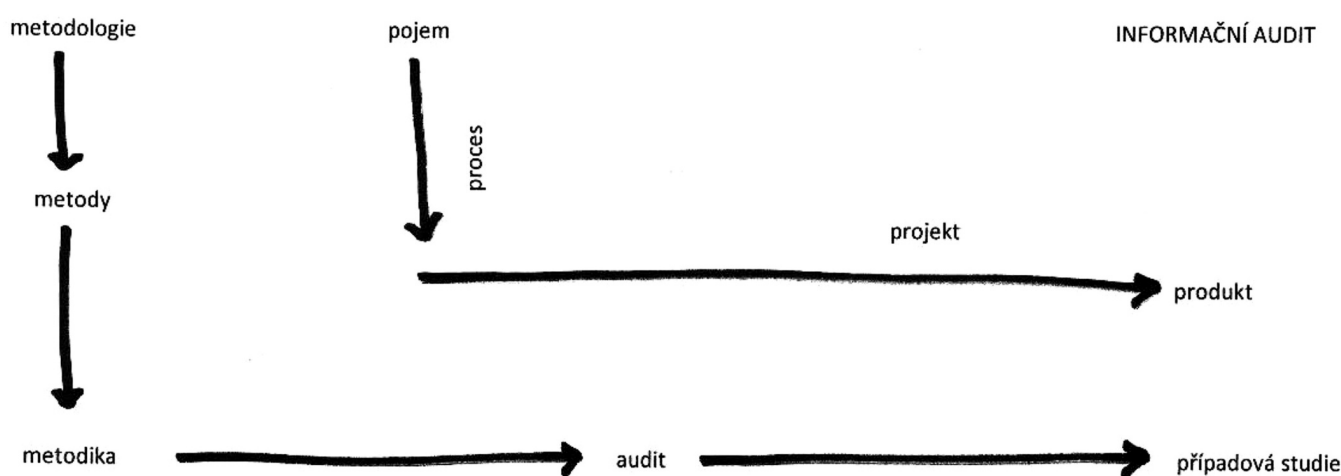

5 P INFORMAČNÍHO AUDITU

Článek sleduje informační audit z několika různých hledisek – jako pojem, proces, projekt, produkt a případovou studii. Informační audit jako nástroj strategického řízení disponuje dostatečným metodologickým zázemím, nedostává se však konkrétních metodik a dobré praxe. Je přitom zásadní nejen analyzovat informační potřeby, zdroje, nástroje a toky, ale také je uvádět do vzájemného vztahu s ohledem na cíle a rozvoj organizace. Informační audit tak přináší inspiraci i do oblastí informačního vzdělávání, kde individuální přístup ke zvyšování úrovně informační gramotnosti může podporovat osobní a komunitní cíle a rozvoj.

Informační audit (jako nástroj strategického řízení organizací) je stále relativně novým pojmem v rámci informační vědy, přesto už existují zavedené metodologie i metody provádění této informační služby (produktu). Čeho se nedostává, jsou konkrétní případové studie a metodiky, které by zachytily skutečný průběh informačního auditu jako projektu v existující společnosti s obecnými doporučeními pro dobrou praxi. Informační audit nadto přináší i zajímavou inspiraci pro oblast informačního vzdělávání.

Obrázek 1 Informační audit jako pojem, proces, projekt, produkt a případová studie

Informační audit jako POJEM

Audit bývá nejčastěji spojován s peněžními zdroji a toky; finanční audit patří spolu s auditem kvality mezi nejznámější typy auditů.¹ Jako pojem má však širší význam, znamená hloubkovou kontrolu, kritickou analýzu, zhodnocení nějakého stavu záležitostí. Informační audit, zaměřený na informační zdroje, nástroje, potřeby a toky, se v literatuře objevuje zhruba od osmdesátých let minulého století. Autoři jedné z prvních studií o informačním auditu (Ellis, Barker, Potter, Pridgeon 1993) první zmínku datují do roku 1976.² Jako téma informačních profesionálů a nástroj informačního, resp. znalostního managementu se však velmi rychle vyvíjí. O necelé desetiletí později uvádí Susan Henczel, respektovaná autorka zásadních publikací v této oblasti, že informační audit je zavedeným nástrojem informačního managementu. „Úkolem informačních profesionálů je identifikovat informace, které jsou zapotřebí k dosažení cílů organizace, určit, kdo je potřebuje, jak budou využity, jejich zdroj a tok skrze organizaci i mezi organizací a jejím okolím“ (Henczel, 2000:211).

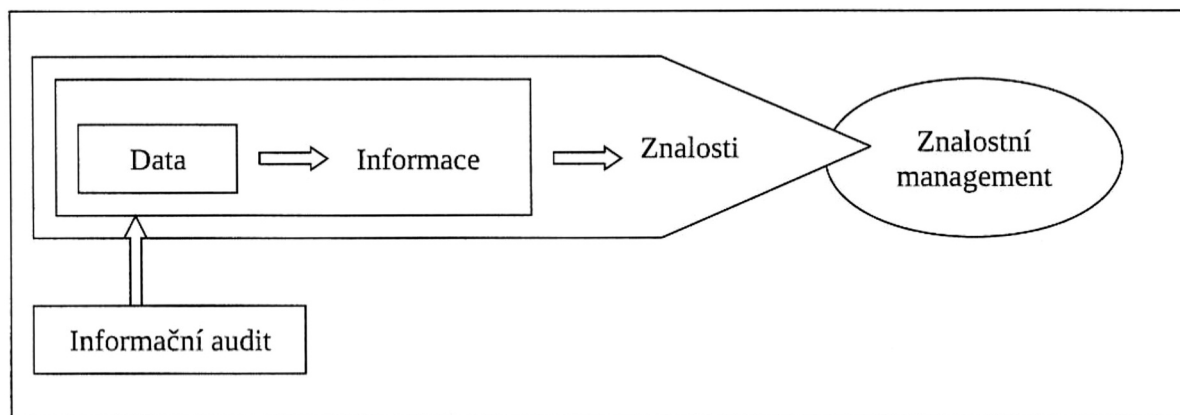
Rozšíření informačního auditu potvrzují i Rebecca Jones a Bonnie Burwell s tím, že mnoho organizací tento nástroj používá, jen jej přitom nazývá jinak, nebo naopak nazývá informačním auditem, co jím ve skutečnosti není (Jones, Burwell, 2004). Jejich práce obsahuje doporučení (dos and don'ts) pro informační profesionály. Konkrétně od nich informační audit vyžaduje kompetence, které nejsou vždy považovány za klíčové v jejich profesi, především projektové řízení, lobování a síťování, komunikaci a facilitaci, kvalitativní i kvantitativní výzkum, porozumění fungování a řízení organizací (Jones, Burwell, 2004:50). Využitím informačního auditu v knihovnách se zabývaly také Susan S. DiMattia a Lynn Blumenstein a dospěly k tomu, že „informační audit napomůže určit směr a také k němu vykročit“ (DiMattia, Blumenstein, 2000:55). Steven Buchanan a Forbes Gibb

¹ Audity podle norem ISO 9001 a ISO 14001. Další typy auditů viz <https://managementmania.com/cs/audit>. Audit systémů řízení upravuje norma ISO 19011:2011, viz <http://www.iso.org/standard/50675.html>. Viz dále zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Srov. rovněž Mezinárodní rámec profesní praxe interního auditu. Český institut interních auditorů [on-line], 6. 7. 2015, dostupné na <http://www.interniaudit.cz/ippf/interaktivni-prehled.php>.

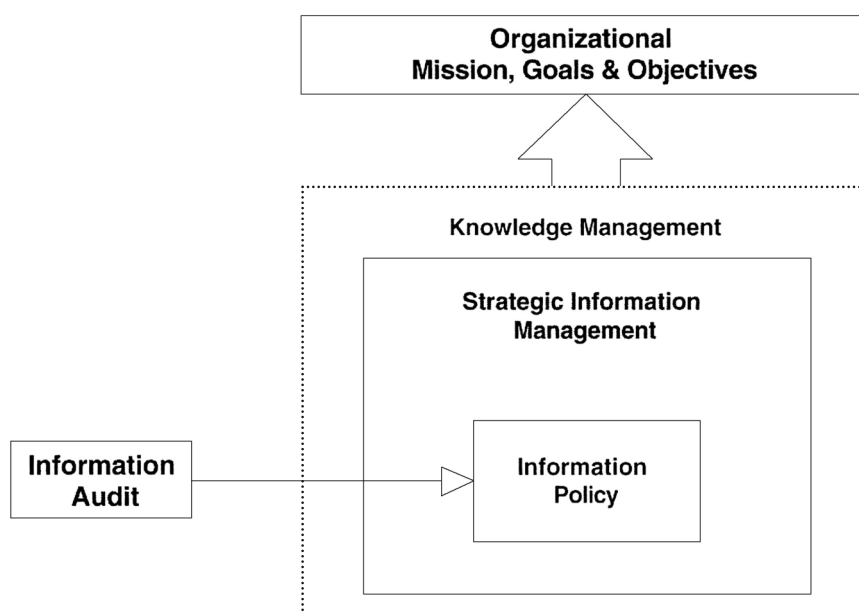
² Viz Riley, R. H. The information-prehled audit. Bulletin of the American Society for Information Science, 1976, č. 2, s. 24–25.

považují za nejjednodušší odůvodnění informačního auditu potřebu identifikovat informační zdroje a informační potřeby organizace (Buchanan, Gibb, 1998:34) a samozřejmě je pak uvést do vzájemného vztahu. Jsou ale i další možná využití plného potenciálu auditu, mezi něž patří například identifikace nákladů a přínosů informačních zdrojů nebo nastavení integrované informační politiky s ohledem na cíle a rozvoj organizace. Audit vždy kromě analýzy obsahuje i syntézu, resp. doporučení.

Podle Susan Henczel jsou informace obvykle považovány za nejdůležitější strategický zdroj, jaký může mít organizace k dispozici (Henczel, 2000:210). Abychom porozuměli, co informační audit v rámci organizace nabízí, je zapotřebí připomenout si základní rozdělení informační vědy na data – informace – znalosti, a rozdíly mezi těmito pojmy. Management, a následně audit jako nástroj managementu, toto rozdělení zrcadlí (obrázek 2 a 3).

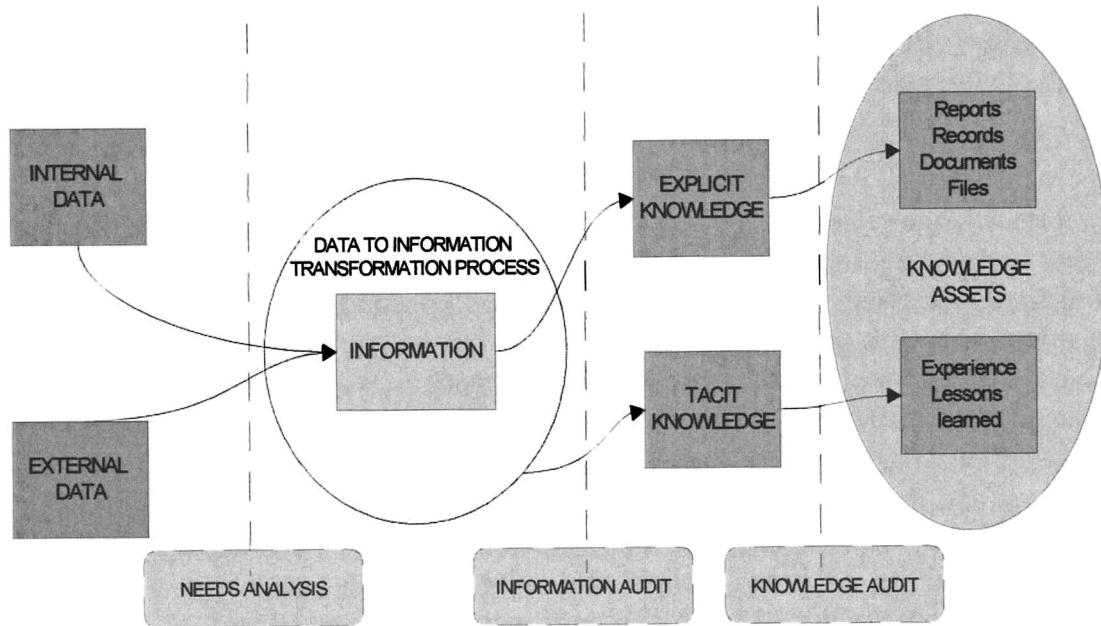

Obrázek 2 – Informační audit a znalostní management (Dombrovská, Očko 2006:2)

Obrázek 3 – Informační audit a znalostní management (Henczel, 2001:12)

Datový audit bude zaměřený především na zdroje a nástroje sdílení informací, informační audit se nadto zaměřuje na informační potřeby a toky informací (tedy skutečné využití těchto zdrojů a nástrojů a jejich další potenciál) a znalostní audit na sdílení znalostí (a tedy vztahy mezi lidmi, kteří je sdílí, a jejich sítě); analýza informačních potřeb uživatelů, kterou známe z oblasti informačního vzdělávání nebo knihovních a informačních služeb, je na pomezí mezi datovým a informačním auditem (obrázek 4), nebo je součástí informačního auditu (obrázek 5). Na rozdíl od prosté analýzy informačních potřeb, která spočívá v mapování dostupných zdrojů a subjektivních potřeb uživatelů, však informační audit zahrnuje také sledování toho, jak jsou a jak by mohly být zdroje využívány, a to „tak objektivně, jak je jen možné.“ Informační audit je přitom jedním z prvních zásadních kroků jakéhokoliv znalostního managementu (Henczel, 2001:14 a 16). K auditu znalostnímu Susan Henczel podotýká, že v organizaci je mnoho znalostí tacitních a tyto „nejsou artikulovány až do doby, než vyvstane potřeba jejich opětovného využití“ (Henczel 2000:212); znalostní management bude vždy především o práci s lidmi.

Obrázek 4 Analýza informačních potřeb a informační audit (Henczel 2000:214)

DATA	INFORMACE	ZNALOSTI	
analýza dat	informační analýza	analýza znalostních	ANALÝZA
ZDROJŮ/NÁSTROJŮ	POTŘEB/TOKŮ	bázi	
datový audit	informační audit	znalostní audit	
management dat	informační management	znalostní management	ŘÍZENÍ
ZDROJE	PROCESY	LIDÉ	

Obrázek 5 Datový, informační a znalostní audit a management

Také David Bawden a Lynn Robinson rovněž rámcově vymezují rozdíl mezi informačním a znalostním managementem, kdy znalostní se soustředí na tacitní a tedy těžko sdílené informace a směřuje k práci s lidmi a jejich propojování a podporování spolupráce (Bawden, Robinson, 2017).

Rebecca Jones a Bonnie Burwell si položily otázku, jak informační audit zapadá do působení a zodpovědnosti informačních profesionálů. Podle nich se jejich role sestává především ze čtyř základních oblastí: (1) práce s obsahem (tedy zejména jeho správa a zpřístupňování), (2) poskytování informačních služeb, (3) rozvíjení nástrojů pro práci s informacemi a (4) příprava

informačních politik a strategií. Informační audit podporuje zejména čtvrtou z nich a „řídí, co máme k dispozici a co potřebujeme mít k dispozici“ (Jones, Burwell 2004:53). Jejich slova pak později potvrzuje také Huan Vo-Tran, podle něhož „aby organizace mohla účinně a efektivně spravovat informace, které vytváří, užívá a šíří, musí nejprve projít informačním auditem“ (Vo-Tran, 2011:271).

Pojem informační audit je zejména v zahraniční literatuře dobře definován a jeho používání se objevuje i v českém prostředí (viz dále). Autoři se v zásadě shodují, že se jedná o důležitý nástroj znalostního managementu, který uvádí do souladu informační potřeby a toky s relevantními zdroji informací a dostupnými nástroji jejich správy s ohledem na cíle a směřování organizace.

Informační audit jako PROCES

Podle Susan Henczel neexistuje jednoznačně uznávaný postup, resp. metodika informačního auditu, protože rozdíly mezi organizacemi ve struktuře, charakteru i okolnostech jsou velmi výrazné (Henczel, 2000:216). Podobný názor sdílí Hanneri Botha a J. A. Boon, podle nichž se jednotlivé organizace svým informačním prostředím, potřebami a cíli natolik liší, že je otázkou, jestli je univerzální metodologie informačního auditu reálná a smysluplná (Botha a Boon, 2003:32). Huan Vo-Tran, který v roce 2011 zpracoval přehled v literatuře popsanych zásadních metodologií, dospěl rovněž k závěru, že neexistuje jednotný standard nebo metodika informačního auditu, což se nezměnilo dodnes. Každý auditor užívá různých a vhodných metod a přechází dobré praxe.³

Metodologií je souhrn metod určité vědy, nauka o různých metodách. „Předmětem zkoumání metodologie je studium metod a vědeckých postupů. Oproti tomu metoda představuje soustavný postup, který v dané oblasti vede k cíli, v ideálním případě nezávisle na schopnostech toho, kdo ho provádí; metoda je souhrn pojmů, nástrojů a pravidel. Metodika je pak určité schéma určující postup provádění odborné činnosti“ (Zima in Dombrovská, 2017). Podle Václava Řepy je metodikou (která podle něj bývá s metodologií nevhodně zaměňována) souhrn etap, přístupů, zásad, postupů, pravidel, dokumentů, řízení, metod, technik a nástrojů (Řepa 1999). Pokud budeme na informační audit nahlížet jako na proces, sledujeme především praktické uplatnění určité metodologie, která se v konkrétním případě promítne do metodiky.

Literatura (ve smyslu doktríny) nabízí rámcové metodologie, jejichž srovnání provedl Huan Vo-Tran. Podle něj je nevhodnější a integrující sedmistupňový model Susan Henczel, protože mj. (1) vychází ze zásadních příspěvků C. F. Burka a Woodyho Hortona (1988), Liz Orny (1990), Stevena Buchanana a Forbese Gibba (1998) a dalších, (2) soustředí na se strategické směřování organizace a (3) zohledňuje význam managementu a projektového řízení (Vo-Tran 2011:275). Robert B. Frost a Chun Wei Choo později potvrzují, že těchto sedm fází v určité podobě zahrnují všechny významné práce (Frost, Choo, 2017:1381).

Sedmistupňový model podle Susan Henczel zahrnuje (1) plánování, (2) sběr dat, (3) analýzu dat, (4) vyhodnocení dat, (5) doporučení (a jejich komunikaci), (6) implementaci doporučení a (7) informační audit jako kontinuum (obrázek 6). Důkladné poznání organizační struktury, kultury a cílů, a také rozpoznání klíčových aktérů) je součástí prvního kroku (plánování) a ten je (jako pak i ostatní kroky) ještě dále rozebrán (Henczel 2001:29; obrázek 7), patří tu mj. například výběr vhodné metodologie a nastavení vhodné komunikační strategie. Důležitost důkladného poznání organizační struktury, organizační kultury a cílů organizace potvrzuje i Liz Orna (Orna, 1993:165), protože prostředí organizace, její struktura, kultura a cíle jsou tím, co má informační audit jako nástroj podporovat.

Integraci jednotlivých fází procesu informačního auditu se již předtím zabývali Steven Buchanan a Forbes Gibb, kteří navrhli (opět) sedm fází a překonali svůj původní pětistupňový model (sestavující se z propagace cílů auditu za účelem zajištění spolupráce klíčových aktérů, identifikace informačních zdrojů a toků, jejich následnou analýzu, vyčíslení nákladů na změnu a závěrečnou syntézu závěrů). Podle nich je navrhovaným postupem (1) příprava projektu zahrnující komunikaci cílů auditu a předběžné analýzy, (2) strategické a organizační analýzy, (3) výzkum uživatelů, jejich potřeb a mapování informačních toků, (4) vyčíslení nákladů na informační zdroje, (5) analýzu všech získaných údajů, (6) zprávu obsahující doporučení k dosažení žádaného stavu a (6) pomoc s implementací a aplikací navržených opatření (Buchanan, Gibb, 2008).

Není vyloženě rozhodující, jakou metodologií se bude informační audit v konkrétní organizaci řídit, podstatné je však, aby hned zpočátku vznikla metodika jako konkrétní postup a návod, zahrnující mj. metody, postupy a důležité zdroje (včetně finančních), který jako základ projektu (viz dále) zůstane po celou dobu zachován či bude korigován jen mírně s ohledem na průběžné výsledky auditu.

Informační audit jako PROJEKT

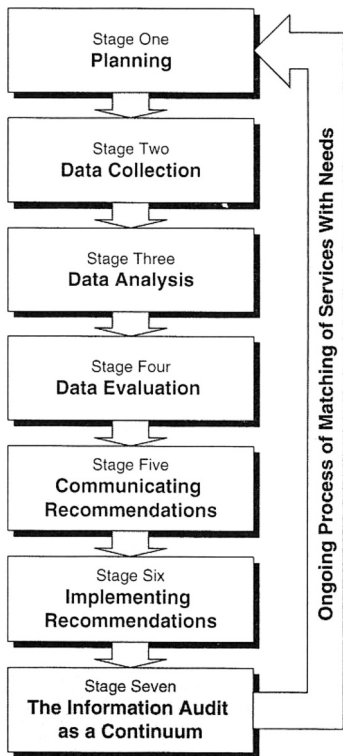
Projektové řízení, nebo alespoň projektový přístup, je pro informační audit zásadní. Projekt je zejména charakterizován ucelenou sadou činností vedoucí k určitému cíli v rámci určitého časového období (a za určitých nákladů). Volba metodologie a následně konkrétních metod v rámci nich užitých je důležitým rozhodnutím, které ovlivní jak podobu, tak výsledek celého snažení.⁴ Z metodologie se tak pro konkrétní případ specifikuje metodika (viz výše), jako návod, resp. postup jednotlivých fází projektu, k nimž jsou navíc přiřazeni také klíčoví aktéři, odpovídající zdroje (včetně finančních) a očekávané výstupy. Následně popisné zachycení skutečného průběhu auditu a případná doporučení pro příště se pak stávají případovou studií (viz dále). Určitým návodem na postup auditu (systémů řízení) nabízí norma ISO 19011,⁵ kterou je možné upravit i na jiné typy auditu. Najdeme v ní také doporučený profil auditora.⁶

³ Angl. *methodology* znamená metodologii i metodiku. Zmínění autoři tu poukazují na neexistenci metodik, protože ty jsou specifické pro konkrétní organizace. Metodologii jako takovou v zásadě rozvíjejí, zkoumají i nabízejí.

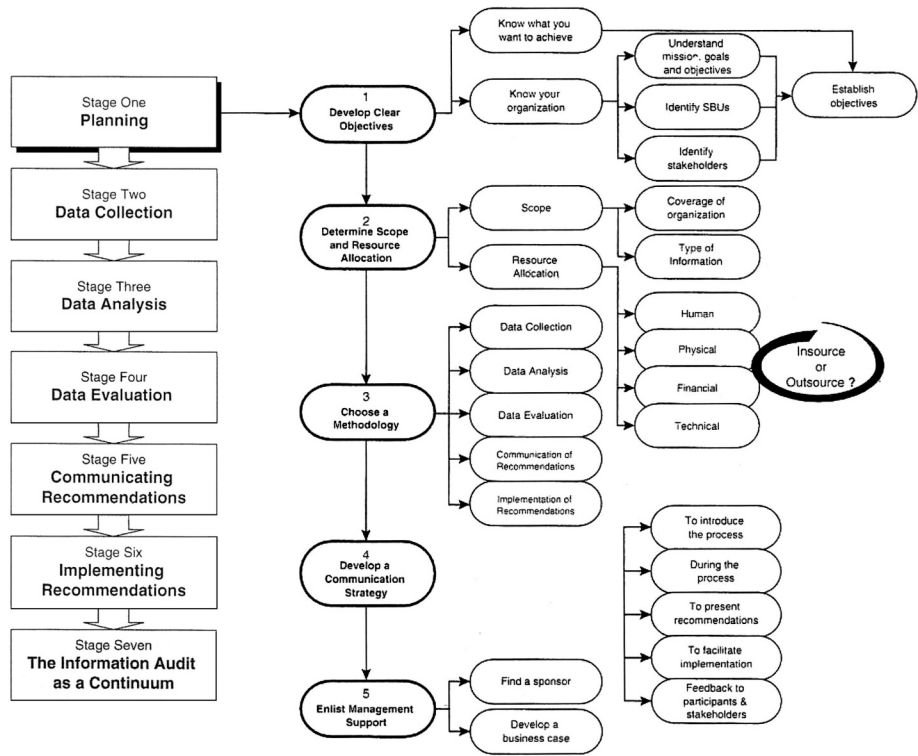
⁴ Více viz <https://managementmania.com/cs/projekt>.

⁵ Viz <http://www.iso.org/standard/50675.html>. Srov. poznámku 1.

⁶ Viz http://www.qmprofi.cz/33/osobnost-a-profil-auditora-pozadavky-normy-iso-19011-uniqueidgOkE4NvrWuMRfq62-_6U6aPnWG4V17ZsT6QOQea68B8/

Obrázek 6 Sedm stádií informačního auditu (Henczel, 2001:17)

Obrázek 7 Detailní rozbor první fáze informačního auditu (Henczel, 2001:173)

A relative comparison of IA methodologies

	Setup	Review	Survey	Analyse	Account	Report	Guide
Burk & Horton			1	3	2	4	
Buchanan & Gibb		1	2	3	4	5	
Orna	2-4	1	5	6	7		8-10
Henczel	1	2		3-4		5	6-7

Obrázek 8 Srovnání metodologií informačního auditu (Buchanan, Gibb, 2008:7)

Nejčastěji používanými metodami v rámci konkrétních informačních auditů jsou pozorování (zúčastněné i nezúčastněné), focus groups, dotazníková šetření, řízené rozhovory a monitorování aktivit informačního systému (Dobson 2002; Langley, Seabrooks, Ryder 2003), dále analýza sekundárních dat nebo multikriteriální srovnávací analýza a další. David Bawden s Lynn Robinson uvádějí, že se jedná o standardní knihovni a informační výzkumné metody, které jsou většinou kvalitativní (Bawden, Robinson, 2017). Metody navíc doprovázejí nástroje, mezi nimi například DFD (Data Flow Diagram) a ERD (Entity Relationship Diagram).⁷

Komplexní informační audit zahrnuje vnější i vnitřní prostředí organizace. Helena Sedláčková ve své publikaci nabízí přehledně základní vhodné metody strategického řízení, které korunuje SWOT analýza. „Jasná identifikace vnějších i vnitřních faktorů směřující k jednoznačné identifikaci příležitostí a hrozeb, jakož i silných a slabých stránek, je často daleko méně významná a podstatná než pečlivá identifikace vnějších i vnitřních faktorů a následné ocenění jejich vlivů a vazeb mezi nimi (...) Cílem

⁷ Viz <http://www.smartdraw.com/entity-relationship-diagram> a <http://www.smartdraw.com/data-flow-diagram>.

SWOT analýzy [však] není v žádném případě zpracování seznamu (...), ale především idea hluboce strukturované analýzy poskytující užitečné poznatky" (Sedláčková 2000). Je třeba vnímat, že SWOT analýze další metody předchází a některé mohou i následovat.⁸

S projektovým řízením souvisí také to, aby byl informační audit, jeho cíle a poté i doporučení, v organizaci správně komunikován, tak aby se na něm pokud možno podíleli všichni klíčoví aktéři a informace sdíleli otevřeně. Komunikaci jako důležitou fázi auditu zohledňuje nebo alespoň zmiňuje také většina výše zmíněných metodologií. Výuka informačního auditu v rámci Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, kde se informační audit vyučuje, tento projektový přístup zohledňuje.⁹

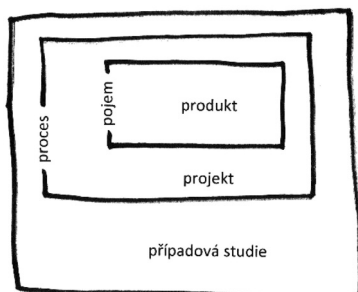
Informační audit jako PRODUKT

Informační audit lze bezesporu chápat také jako produkt. Produkty¹⁰ přitom rámcově dělíme na výrobky a služby, v rámci kterých dále rozlišujeme služby informační – mezi které budou spadat také různé typy auditů. Informační audit jako informační služba může mít podobu externí i interní. Zatímco v menších organizacích se informačnímu auditu jako projektu budou více či méně věnovat prakticky všichni zúčastnění, v těch větších může existovat specializované oddělení či expertní tým, který tuto službu nabízí jednotlivým částem či funkčním jednotkám organizace a vystupuje pak vůči nim jako relativně nezávislý subjekt. Externí službou jako takovou je pak specializované poradenství, které je zejména v oblasti auditu finančního velmi dobře etablované. Zřejmou výhodou externí služby je určitý objektivní nadhled a nezaujaté závěry a doporučení, nevýhodou je pak neznalost prostředí a možná neochota některých aktérů sdílet potřebné vstupní údaje. Nejzřetelněji tato nevýhoda vystupuje u personálních auditů, jejichž cílem může být například redukce pracovních pozic. Interní provedení auditu může přinést hluboký vhled, vystavuje se však nebezpečí nedostatku objektivity.

Chris Dobson se ve svém příspěvku (Dobson, 2002) odkazuje například na seznam auditorů, který spravuje americká Special Libraries Association.¹¹ U nás většina konzultantských společností zaměřuje informační audit s auditem informačních systémů, což se týká i informačního auditu, který si nechalo zpracovat Ministerstvo zahraničních věcí;¹² najdou se však i výjimky.¹³ Produktem přitom nemusí být komplexní informační audit, ale pouze některá jeho část. „Audit internetové prezentace můžeme pokládat za jednu ze součástí informačního auditu" (Kautský, 2009¹⁴), a i ten se může dále dělit – např. na audit přístupnosti nebo audit použitelnosti.

Informační audit jako případová studie

Robert Forst a Chun Wei Choo ve svém analytickém příspěvku docházejí mj. k tomu, že (1) je mnohem více pozornosti věnováno metodologii než aplikaci informačního auditu, (2) výzkum v oblasti aplikací a případových studií je dosti omezený a (3) téměř neexistuje výzkum zaměřený na výsledky informačního auditu (Frost, Choo, 2017:1385). Na rozdíl od projektového přístupu k informačnímu auditu zde navíc získáváme i záznam o okolnostech auditu, jeho skutečném postupu a obecných doporučeních pro další provádění (obrázek 9).

Obrázek 9 Informační audit jako pojem, proces, projekt, produkt a případová studie II

Případová studie, kterou vypracovali auditoři Miller Brewing Company (Langley, Seabrooks, Ryder, 2003) jen výslovně potvrzuje, že informační audit není metodou sám o sobě, ale vždy vyžaduje pečlivé zvážení metodologie a volbu konkrétních metod (nastavení metodiky) – přičemž na samém počátku stojí stanovení cílů auditu. Jejich metody pak sestávaly z pozorování, focus groups, dotazníkových šetření, rozhovorů a monitorování aktivit informačního systému. Rozhovory, focus groups a dotazníková šetření mezi metodami uvádí také Chris Dobson v praxi poradenské společnosti (Dobson 2002). Emily Langley, John Seabrooks a David Ryder jako klíčové faktory nadto definovali podporu vedení, jasnou komunikaci cílů a přínosů auditu v rámci firmy, ale také vůči klíčovým partnerům, pilotování vybraných metod a – zejména – ohled na to, že audit se dotýká lidí. Případové studie uvádí ve své publikaci také Susan Henczel (Henczel 2001). Audit zaměřený na internetovou prezentaci si nechala zpracovat například Univerzita Karlova (Dombrovská, Skolková, 2006).

Všechny zprávy však pochopitelně zůstávají na určité úrovni obecnosti. Přestože může být audit samotný zpracován externě i interně, jeho výsledky jakožto citlivé údaje o organizaci interními zůstávají v každém případě (Dombrovská, Očko, Zeman, 2005).

⁸ Předchází zejména PEST, situační a VRIO analýza, následovat může například IFE/EFE matice. Srov. <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>.

⁹ Informační audit provádějí studenti v konkrétních existujících společnostech, důležitá je přitom týmová práce (zadání ve skupinách společně zodpovědných za výsledek), projektové řízení (postup podle kritérií, milníků a postupná příprava) a prezentace (společná prezentace výsledku jako podmínka závěrečné atestace). Viz <http://is.muni.cz/predmet/phil/VIKMB43>; srov. Dombrovská 2017.

¹⁰ Viz <http://managementmania.com/cs/produkt>. Srov. rovněž <http://www.informacniveda.cz/article.do?articleId=1133>.

¹¹ Viz <http://www.sla.org>.

¹² Viz http://www.equica.cz/sites/default/files/case%20study_mzv_cr.pdf.

¹³ Viz <http://www.cortis.cz/audity/informacni>. Metodiku informačního auditu vyvíjelo rovněž sdružení SPRIG, které svou činnost ukončilo v souvislosti s novou zákonnou úpravou činnosti občanských sdružení. Byla založena na otevřené vážené multikriteriální srovnávací analýze, a dále na DFD (Data Flow Diagram) a ERD (Entity Relationship Diagram). Srov. Očko, Dombrovská 2006.

¹⁴ Článek je výtahem autorovy diplomové práce jinak dostupné v Repozitáři závěrečných prací Univerzity Karlovy na <http://hdl.handle.net/20.500.11956/18937>.

Případovými studii jsou do jisté míry také výše zmíněné závěrečné prezentace studentů informačního auditu v rámci Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity. Každá případová studie každopádně přináší zajímavé poznatky, protože zachycuje skutečný průběh auditu a doporučení pro dobrou praxi.

Závěrem

Geografický přístup, který mezi jinými uvádí výše zmíněná studie z devadesátých let minulého století (Ellis, Barker, Potter, Pridgeon, 1993), se zaměřuje na zmapování komponent systému a vztahů mezi nimi – jedná se v podstatě o systémový přístup k informačnímu auditu. Jeho podstatou je analýza informačních potřeb a analýza informačních zdrojů a následné propojení těchto dvou analýz do návrhu změn. Výhradou vůči tomuto přístupu je, že reaguje pouze na aktuální stav systému, nezahrnuje do svých analýz cíle organizace, a to protože „informační audit je nástrojem, s jehož pomocí může organizace lépe porozumět tomu, jak jednotlivé úkoly a činnosti, které podporuje, přispívají k jejímu úspěchu“ (Henczel, 2000:225). „Oproti analýze informačních potřeb jde informační audit o krok dál a nehledá pouze, jaké informační zdroje a služby lidé potřebují ke své práci, ale také, jak je skutečně využívají“ (Henczel, 2000:214) – a dokonce to, jak by využívat mohli či měli, s ohledem na cíle organizace.

Překvapivě tak informační audit přináší inspiraci pro oblast informačního vzdělávání, kde se informační profesionálové doposud zaměřovali na zvyšování úrovně informační gramotnosti obecně, a to mj. právě rovněž za pomoci systémového přístupu. V poslední době však řada autorů poukazuje na důležitost zázemí komunit a osobního rozvoje.¹⁵ Je proto možná na čase přestat hledat ideální míru ukazatelů informační gramotnosti, kterou by bylo možné vztáhnout na celé společenství a uplatnit na každého jejího člena, ale tyto indikátory individuálně přizpůsobit každému na míru tak, aby odrážely jeho či její osobní vize, cíle a hodnoty, resp. umožnit a pomáhat tyto indikátory individuálně upravovat.¹⁶ Konkrétně se jedná například o vyšší míru využívání kvalitativních metod (viz výše), které umožňují přímý kontakt, dialog či diskusi. S nárůstem datových objemů, rozvojem informačních algoritmů a umělé inteligence se celá oblast práce s informacemi proměňuje, což se dotkne jak jednotlivců, tak organizací.¹⁷ Informační audit tak může být nejen pro organizace, ale i pro jednotlivce nástrojem, jak sladit své možnosti a jejich další rozvoj s očekáváními, která na sebe kladou. Společným prvkem informačního auditu a informačního vzdělávání je v každém případě jeho kontinuální charakter.¹⁸

Metodologie informačního auditu v rámci managementu organizací je dobře definovaná a zavedená, jakkoliv zatím obecně scházejí ve větším měřítku případové studie a konkrétní metodiky ke sdílení dobré praxe. Úprava metodologií a následně tvorba specifických metodik, které by od prosté analýzy informačních potřeb a dostupných zdrojů postoupily k informačnímu auditu a aktérům informačního vzdělávání tak nabídly nástroj pro individuální práci s konkrétními lidmi v rámci jejich komunit s ohledem na jejich osobní cíle, je možnou výzvou a otevřenou otázkou.

ZDROJE

- 1) Bawden, D., Robinson, L. Úvod do informační vědy. Brno: Flow, 2017
- 2) Buchanan, S., Gibb, F. The information Audit: An Integrated Strategic Approach. *International Journal of Information Management*, 1998, č. 1, s. 29–47
- 3) Buchanan, S., Gibb, F. The information audit: Methodology Selection. *International Journal of Information Management*, 2008, č. 28, s. 3–11
- 4) Burk, C. F., Horton, F. W. *InfoMap: A Complete Guide to Discovering Corporate Information Resources*. Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1988
- 5) Burnett, S., Williams, D., Illingworth, L. Reconsidering the Knowledge Audit Process: Methodological Revisions in Practice. *Knowledge and Process Management*, 2013, č. 3, s. 141–153
- 6) Botha, H., Boon, A. The Information Audit: Principles and Guidelines. *Libri* [on-line], 2003, vol. 53, s. 23–38, dostupné na <http://librijournal.org/pdf/2003-1pp23-38.pdf>
- 7) DiMattia, S. S., Blumenstein, L. In Search of Information Audit: Essential Tool or Cumbersome Process? *Library Journal*, 2000, č. 4
- 8) Dobson, C. Beyond the Information Audit: Checking the Health of an Organization's Information System. *Searcher: The Magazine for Database Professionals*, 2002, č. 7
- 9) Dombrovská, M. Informační vzdělávání v České republice. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova, 2017, dostupné na <http://hdl.handle.net/20.500.11956/86330>
- 10) Dombrovská, M., Skolková, L. Audit internetové prezentace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze – základní zjištění a doporučení. *Ikaros* [on-line], 2006, č. 3, dostupné na <http://ikaros.cz/node/12026>
- 11) Dombrovská, M., Očko, P., Zeman, P. Informační audit – cesta k rozvoji znalostní organizace. *Ikaros* [on-line], 2005, č. 9, dostupné na <http://www.ikaros.cz/node/2001>
- 12) Ellis, D., Barker, R., Potter, S., Pridgeon, C. Information Audits, Communication Audits and Information Mapping: A Review and Survey. *International Journal of Information Management*, 1993, č. 13, s. 134–151, dostupné na <https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-information-management>
- 13) Frost, R. B., Choo, C. W. Revisiting the information audit: A systematic literature review and synthesis. *International*

¹⁵ Např. Bruce in Dombrovská 2017.

¹⁶ Standardy informační gramotnosti by pak pro určitá společenství (například vysokoškolské prostředí) mohly zohledňovat možné cíle, směřování a hodnoty jednotlivých studentů a jejich osobního rozvoje, resp. být otevřené v tom smyslu, aby umožnily alespoň nějakou variabilitu – například v podobě společného minimálního základu (což je jinak de facto v rozporu s hledáním ideální úrovně informační gramotnosti) a dalších rozšířených možností. Obecná minimální úroveň informační gramotnosti souvisí s povinnou školní docházkou a standardy vzdělávání, jak je upravuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání; srov. Dombrovská 2017.

¹⁷ Srov. Dombrovská 2017.

¹⁸ Informační vzdělávání jako kontinuum (Catts, Lau in Dombrovská 2017), informační audit jako kontinuum (Henczel 2001).

- Journal of Information Management, 2017, č. 37, s. 1380-1390, dostupné na <https://www.journals.elsevier.com/international-journal-of-information-management>
- 14) Griffiths, P. Information Audit: Towards common standards and methodology. Business Information Review, 2012, č. 1, dostupné na <http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0266382112436791>
  - 15) Henczel, S. M. The information Audit: A Practical Guide. Mnichov: K. G. Saur, 2001
  - 16) Henczel, S. M. The information audit as a first step towards effective knowledge management. Inspel (IFLA) [on-line], 2000, č. 3/4, dostupné na <http://www.ifla.org/VII/d2/inspel/00-3hesu.pdf>
  - 17) Jones, R., Burwell B. Information Audit: Building a Critical Process. Searcher, 2004, č. 12
  - 18) Kautský, R. Audit internetové prezentace na příkladu konkrétní společnosti. Ikaros [on-line], 2009, č. 7, dostupné na <http://ikaros.cz/node/13196>
  - 19) Langley, E. A., Seabrooks, J., Ryder, D. Information Audit as A Holistic Approach: A Case Study [on-line]. 2003, dostupné na <http://scitech.sla.org/wp-content/uploads/2011/03/LangleySLA062003.pdf>
  - 20) Očko, P., Dombrovská, M. Informační audit – teorie a praxe v České republice. Inforum [on-line], Albertina icome Praha, 2006, dostupné na http://www.inforum.cz/pdf/2006/Ocko_Petr.pdf
  - 21) Orna, L. Information policies for profitable information management: practical steps. In Horton, F. W., Pejova, Z. Consultancy on Strategic Information Planning. Lublaň: International Center for Public Enterprises in Developing Countries, 1993
  - 22) Orna, E. Practical information policies: how to manage information flows in organisations. Aldershot: Gower, 1990
  - 23) Řepa, V. Analýza a návrh informačních systémů. Praha: Ekopress, 1999
  - 24) Sedláčková, H. Strategická analýza. Praha: C. H. Beck, 2000
  - 25) Vo-Tran, H. Adding Action to the Information Audit. The Eletronic Journal Information Systems Evaluation, 2011, č. 2, s. 167-282, dostupné na <http://www.ejise.com>

Mgr. Michaela Dombrovská, PhD.

michaela.dombrovska@gmail.com ■